

חמודי שי

על התורה והמועדים

הנגנים ורעיונות מחודשים בדרך הדרוש והמוסר כפרשת השבוע | גליון י"ט | פרשת במדבר תשפ"ו

החילוק בין פקודת ישראל ופקודת הלויים

א
"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל

מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר."

הקבלות בין הר סיני למשכן

ויש להעיר במה שאמרה תורה "במדבר סיני", למה ציינה התורה המקום בו זה נאמר. דקדק האבן עזרא, "להודיע כי לא עלה משה אל הר סיני אחר היות הכבוד באוהל מועד." לאחר בניית המשכן, והשכינה שוכנת שם, שם שורה ענן הכבוד של ה', ומשה לא חוזר להר סיני.

יש דינים מקבילים בין הר סיני בזמן שהשכינה שרתה שם ובין המשכן. בהר סיני בזמן מתן תורה הפסוק אומר: "והגבלת את ההר סביב." בזמן מתן תורה היה אסור עלינו להתקרב להר סיני, במשכן יש לאו דומה: "והזר הקרב יומת." אחד התפקידים של הלויים היה לעמוד סביב המשכן, כפי שכתוב בפרשתנו, וזה היה ל"משמרת" - להוות מגן אנושי שיגן על המשכן ועל כלל ישראל, כך שאף אחד לא ייגש למשכן שלא כדין.

נקודת מוצא למבצע גדול

בתורה ק' בפרשתנו "באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר." ויש להבין הטעם, שהתורה מציינת הזמן והמקום, שהיה באחד לחודש השני בשנה השנית ובמדבר סיני. בעוד שהחזקוני לא מתייחס לשאלה בפסוק זה, אולם בסמוך על הפסוק

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל" כתב וז"ל "לפי שבתוך עשרים יום ייסעו ללכת לארץ ישראל." סדרי החנייה והמסע בסדר מופתי, עם דגלים כדרך צעידה צבאית, מבוארים בפרשתנו ובפרשת בהעלותך. ולכך כתבה התורה את התאריך והמקום מדוייקים, כנקודת יחס לתכנון מחושב כדרך כל מבצע צבאי, שבנ"י יכינו עצמם בזמן הזה לעזיבתם את מדבר סיני בעוד עשרים יום ללכת ישירות לארץ ישראל. זה היה משימה גדולה בכל קנה מידה, וכ"ש לדברי רש"י שמשה רבנו היה אמור גם להיכנס איתם לארץ ישראל, אך בעוה"ר לא זכינו. היינו בבחינת צבא ה', וזה משמעות המחנות במדבר, בבחינת "כי ה' מאלוקיך מתהלך בקרב מחניך" מחנה צבא ה' עם המשכן ה' במרכז - "מתהלך בקרב מחניך" ממש, כפשוטו. כל השבטים נמנו בבחינת "כל יוצא צבא", ה' מכין את ישראל צבאותיו לקראת צעידה עם הארון לכבוש את ארץ ישראל.

פקודת ישראל לעומת פקודת הלויים

זמן פקודת הלויים שונה משאר כל אדם. במפקד הלויים נאמר "פקודיהם במספר כל זכר מבן חודש ומעלה וגו' (ג, כ"ב). לעומת שאר כלל ישראל שנמנו מגיל עשרים שעבור הישראלים זה נקרא "כל יוצא צבא", הלויים נמנו כבר מהגיל הרך של חודש בלבד. רש"י ביאר שהלויים נמנים מהגיל בו הם יוצאים מחזקת נפל. זאת אומרת שבעצם הלויים נמנים כבר מבטן אמם, אך צריכים לצאת מחזקת נפל לחזקת בר קיימא. הרשב"ם מוסיף עוד פן, שהלויים באים לפטור את

עניינים שנתבארו

א

הקבלות בין הר סיני למשכן
נקודת מוצא למבצע גדול ----- פקודת
ישראל לעומת פקודת הלויים ----
-- צבא ישראל לעומת צבא ה' -----
הלויים בסוד חומת מגן

ב

חשיבות קריאת פרשת במדבר לפני
שבועות ----- עניין "מדבר" ונחיצותו
לקבלת התורה ----- פרשת במדבר -
ישראל בשיאו הרוחנית ----- "הבריחה
מסיני" ראשית הפורעניות -----
קוראים פרשת במדבר לפני שבועות
כדי ----- להזכיר ולהתחבר לאווירת
הר סיני

הבכורות
שחייבים
בפדיון
מגיל חודש
ומעלה

כשהם בעצמם יוצאים מחזקת נפל, ולכן הלויים שמחליפים את הבכורות נמנים מגיל חודש כנגד הבכורי ישראל בני חודש שהם פודים.

צבא ישראל לעומת צבא ה'

זמן ראשית עבודת הלוי שונה מ"אנשי צבא" הישראלים. עבודת הלויים הוא מבן שלושים, זה עשר שנים יותר מהישראלים שנחשבים "יוצאי צבא" מגיל עשרים. הרי זה בא ללמדנו דבר גדול בנוגע לעבודת ה', להיות בצבא ה' ממש, כדי לשרת לפני ה': להגיע לרמה הנדרשת של קדושה, צריך להתחיל כמעט מלידה ועד שלושים שנה, ועוד עשר שנים מעבר ל"צבא ישראל". אנחנו יכולים ללמוד מכך על הדרישות של עבודה בקדושה שצריך הכנה רבה יותר מאשר עבודות אחרות במסגרת תפקידנו כעם ישראל.

הלויים בסוד חומת מגן

הלויים הגנו על המשכן שהוא ההגנה לכל ישראל. המשכן הקדוש שכליבו ארון ה', שנמצא בעצם בלב כלל ישראל. לשברי הלוחות הנמצאים בארון היוצא איתנו למלחמה יש את הכוח להביס את אויבינו. שברי לוחות באים להזכיר לנו לחזור בתשובה, כמו שביארנו בכמה מקומות, וזה מה שמעניק לנו את הזכות להתגבר על אויבנו. "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר". באמונה בה' ננצח ובעז"ה אנחנו עתידים לצאת מהגלות הקשה הזאת ע"י אמונה והתשובה הבאה מכוחה, אמן!

ב

חשיבות קריאת פרשת במדבר לפני שבועות

כשהחג דשבועות מתקרב, זכר למתן תורה, מנהג ישראל לקרות פרשת במדבר בשבת שלפני החג.

מנהג זה מובא בשולחן ערוך (אורח חיים תכ"ח, ד). הטעם הראשי הוא שפרשת במדבר משמשת כחיץ בין התוכחה שבפרשת בחוקותי לבין שמחת שבועות. הקללות והאזהרות הקשות בסוף ספר ויקרא עלולות להטיל אווירה קודרת על החג. לכן קורין במדבר, כדי שהקהל ייכנס לשבועות בשמחה וציפייה ולא בחרדה, כדי שהציבור ייכנס לשבועות עם חיוך, עם התעלות, ולא בפחד ועצבות (מגן אברהם תכ"ח, ד; משנה ברורה תכ"ח, יז).

עניין "מדבר" ונחיצותו לקבלת התורה

אף שזהו הטעם העיקרי, יש שמוצאים קשר בין במדבר לשבועות. התורה ניתנה במדבר, מקום חסר בעלות, עסקים, וכל דבר המסיח את הדעת, ועל הכל, המדבר מרמז על ענווה ופתיחות לקבל דבר ה' (במדבר רבה א, ז). המדבר מלמד שהתורה נקנית רק למי שמפנה את עצמו וכל ליבו מכל ענייני עוה"ז וכל ניסיונותיו, שאיפות לכבוד וכל מותרות, כמדבר, ריק מכל דבר המסיח את הדעת מתורת ה'.

פרשת במדבר – ישראל בשיאו הרוחנית

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֵאמֹר (במדבר א, א).

בהעמקה, הפרקים הפותחים בספר במדבר מציגים תמונה נפלאה ומעוררת השראה, ממש מחיה לנפש! בני ישראל עדיין חוננים למרגלות הר סיני, לאחר כמעט י"א חודשים של לימוד תורה תחת הנהגתו הישירה של משה רבינו. תקופה זו היא שיא הרוחניות, עלייה שממש אין לה שיעור, שבו כל העם מאוחד בדברי תורה מאת ה'.

"הכריחה מסיני" ראשית הפורעניות

וַיִּסְעוּ מֵהַר ה' דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית ה' נִסַּע לְפָנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה (במדבר י, לג).

רק מאוחר יותר, בפרשת בהעלותך, התחילו בני ישראל לנוע מהר סיני (במדבר י, לג), והארון, עם הלוחות, ליווה אותם. בתיאור המסע, "ויהי בנסוע הארון", התורה מקיפה שני פסוקים אלו בנונים

הפוכות,
דבר ייחודי.
לדעת אחת
בתלמוד
(שבת קטז,

ע"א), פסוקים אלו נחשבים כספר בפני עצמו. דעה אחרת אומרת שהם הועברו לכאן כדי להפריד בין שתי פורענויות, מה הן הפורענויות?

הפסוקים שאחרי "ויהי בנסוע" מתארים פורענויות, החל מ"ויהי העם כמתאוננים". אך התלמוד מתאר את הפורענות הראשונה באופן מפתיע: פורענות ראשונה "ויסעו מהר ה'" ואמר רבי חמא ברבי חנינא שסרו מאחרי ה'.

הרמב"ן (על במדבר י, לה) מבאר את המדרש: אבל עניין המדרש הזה מצאו אותו באגדה, שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמא ירבה ויתן לנו מצוות, וזהו ויסעו מהר ה'.

נסעו כילד הבורח מבית הספר, וזה נקרא פורענות ואפילו שסרו מאחרי ה' מפני שהם לא רצו עוד ללמוד על עוד מצוות ולהתחייב בהן. הרמב"ן מבאר שהמסע, שהיה אמור להיות צעידה מהירה וישירה לארץ ישראל, בסופו של דבר נדחה כתוצאה שיצא מהתנהגות זו. חטא המרגלים חתם את גורלם והאריך את המסע לכמעט ארבעים שנה.

קוראים פרשת במדבר לפני שבועות כדי להזכיר ולהתחבר לאזירת הר סיני

אך לפני נקודה זו, בתחילת ספר במדבר, כל הנוכחים במעמד הר סיני היו בשיא ההישג הרוחני, בעיקר בעיתוי הזה רק חודש לאחר הקמת המשכן, עם הכוח לרשת את ארץ ישראל עם משה רבינו, ולממש את ייעודם וייעוד כנסת ישראל לעתיד במהירות.

לכן, קריאת פרשת במדבר לפני שבועות אינה רק כדי להפריד מהשלליות של התוכחה וקללותיה, אלא גם מזכירה את המוכנות הרוחנית של עם ישראל בסיני, שהיה אז בשיאו. כשאנו נערכים לקבל את התורה מחדש בשבועות, אנו מוזמנים וקרואים לדמיין את עצמנו במצב נעלה זה-לומדים תורה בבהירות ומסירות, משוחררים מדאגות חומריות,

תחת חסות השכינה. זו ההקדמה האולטימטיבית לשבועות, המעוררת אותנו לשאוף לאותה טהרה ומסירות בלימוד התורה ובחיינו.

מהרא"ל צינץ

פרשת במדבר - ערב שבועות

כידוע. ברוב רובם של השנים, קוראים בשבת שלפני חג השבועות את פרשת במדבר. רבינו המהרא"ל דרש בשבת זו דרשה מיוחדת וכינה אותה: דרשת "שבת שלפני שבועות".

פתח רבינו ודרש על דברי הגמרא המפורסמים: לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת ומניחו בחיקו ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו... (הגויים מתקבצים וגם הם רוצים "שכר", אך הקב"ה דוחה אותם. ואז...) אומרים לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם! ישראל שקיבלה היכן קיימוה? ... אמר להם הקב"ה: שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה. אומרים לפניו: ריבוננו של עולם! שמים וארץ נוגעין בעדותן, שנאמר "אם-לא בריתי יומם וְלַיְלָה חֻקֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא-שָׁמַתִּי וְכו'.

...מאי דכתיב "וַיְהִי-עֶרְבֹה וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי"? מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ואמר: אם ישראל מקבלין את תורתך - מוטב; ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו וכו'.

...מאי דכתיב (תהלים עו) "מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אָרֶץ יִרְאֶה וְשָׁקְטָה" אם יראה, למה שקטה? ואם שקטה, למה יראה? אלא - בתחלה יראה (שמא לא יקבלו ישראל התורה ותחזור הארץ לתוהו ובוהו). ולבסוף (כשקבלה בנעשה ונשמע) שקטה.

למדנו מכאן בקיצור: השמים והארץ "פסולים לעדות" על כך שישראל קיימו את התורה במשך הדורות, משום שכל קיום השמים והארץ תלוי בכך שישראל קיימו את התורה. וזאת משלשה מקורות: א. הפסוק "אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. ב. ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי. ג. ארץ יראה ושקטה. שמכל הנ"ל מבואר שקיום סדרי עולם תלוי בקבלת התורה.

והקשה רבינו את קושית הקדמונים, שבפסוק

”יום הששי”
נאמר שקיום
העולם הוא
בזכות יום
הששי בסיון,

וקשה דקיל”ן כר”י שהתורה ניתנה לישראל בז’ סיון? קושיא זו מתחלקת לשתי קושיות: מצד אחד, כיון שקיום העולם הותנה בקבלת התורה בו’ סיון, א”כ איך התקיים העולם עד ז’ בסיון ללא התורה? ומצד שני קשה, כיון שבבריאת העולם נקבע תאריך ו’ סיון למתן תורה, מדוע דחה הקב”ה ליום ז’ סיון? את שני הקושיות תירץ רבינו באמצעות שני משלים נפלאים.

וכך תירץ רבינו את הקושיא הראשונה: ראובן היה חייב סכום כסף אדיר לשמעון וקבע לו תאריך פירעון. בהגיע יום הפירעון הזדרז שמעון כבר בבוקר לגבות את חובו משמעון, אולם ראובן לא פרע לו מיד. שמעון לא יכול היה לתבוע מראובן בחזקה ולגבות ממנו את חובו, כי הרי עוד היום גדול. וכך הסתיים היום וראובן לא פרע את החוב. עכשיו כבר יכל שמעון לפתוח בהליכי גבייה ולהוציא את חובו בכח, אלא שאין בית דין בלילה. ולכן המתין שמעון עד הבוקר שלמחרת. למחרת בבוקר מיד הזדרז ראובן ופרע את החוב. וכבר לא היתה לשמעון שום טענה עליו. וכך בדיוק היה במתן תורה. ביום ו’ סיון תבע הקב”ה מהעולם כולו ”לפרוע את החוב” שישראל יקבלו את התורה. ואם לא יקבלו אזי... העולם כולו סער מתביעתו של הבורא, אולם, כל אותו היום עדיין לא קרה כלום. וכן בלילה שלאחריו ”אין בית דין בלילה”. ולמחרת בבוקר מיד ניתנה התורה וכבר אין שום טענה על העולם. אירוע זה נרמז במקור השלישי שהביאה הגמ’: **מִשְׁמִים הַשְּׁמֵעֵת דִּין אֶרֶץ יִרְאֶה וְשִׁקְטָה**. ביום ו’ סיון הקב”ה תבע את העולם לדין על התנאי של קיום העולם, והארץ יראה ורעדה שמא לא יתקיים התנאי וחס ושלום... ואז ביום ז’ סיון כשניתנה התורה שקטה ונרגעה הארץ. בתחלה יראה, ולבסוף שקטה!

אולם מדוע באמת לא ניתנה התורה בתאריך

המקורי, בו’ סיון? סיפר רבינו: גביר גדול היה גר בארמון מפואר עם כל בני ביתו, אולם את בנו יחידו הוא שלח לגור בבית רחוק, שהיה נראה לכאורה קטן ונמוך. אולם באמת הכל תוכנן באופן שהיו מתוחים חבלים דקים (א.ה. חוטי חשמל?).. מהבית הקטן לארמון והם שהחזיקו את כל הארמון. והגביר הגדול היה משקיע בקביעות סכומי כסף נכבדים לתחזוק הבית הקטן שהחזיק את הכל. יום אחד שאלו בני הבית את הגביר: מדוע אתה משקיע בבית הקטן והנמוך ואינך משקיע בארמון הגדול עצמו? ואז, במקום תשובה, הגביר נתן מכה אחת לבית הקטן... ומיד הזדעזע כל הארמון וכמעט מט ליפול. מיד הבינו כולם כמה חשוב לתחזק את הבית הקטן.

כך בזמן מתן תורה, מלאכי השרת טענו נגד מתן התורה לארץ ואמרו לפני הקב”ה מדוע אתה נותן את התורה לעולם הזה הקטן והשפל: **יִקְנֶךָ אֲדֹנָיִינוּ מִהָאָדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתֶּנָּה הַיּוֹדֶךָ עַל־הַשָּׁמַיִם!** תשאיר את התורה בארמון הגדול, בשמים! והקדוש ברוך הוא רצה להראות למלאכים שקיום כל הבריאה כולה ואפילו המלאכים עצמם תלוי אך ורק בקיום התורה למעשה ע”י עם ישראל, והנשמות של עם ישראל מגיעות ממקום גבוה יותר מן המלאכים, ולכן עיכב הקב”ה את מתן התורה ביום אחד, ומיד רגש והזדעזע כל העולם כולו, עליונים ותחתונים, מיראה ופחד שמא לא תינתן תורה לישראל וח”ו ייחרב הכל. ואז, ע”י אירוע העיכוב של יום אחד במתן תורה, הבינו המלאכים והסכימו למתן התורה לארץ. כשכולם הבינו את מעלתם המחייבת של ישראל, שהעולם מוכרח שישראל יקיימו את התורה! ואז רצו ואף שמחו במתן תורה לישראל.

**עֲלִיוֹנִים שָׁשׂוּ וְתַחְתּוֹנִים עֲלָזוּ, בְּקַבְּלַת
תּוֹרַת הַכְּתוּבָה מִסִּינַי.**

**תֵּאָר כְּלָה מְאֹד נִתְעַלָּה, בְּקַבְּלַת יוֹם זֶה
עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים.**

רבינו סיים את הדרשה בלשון זה: הרחמן יזכינו להיות מנוצרי עדותיו ותורתו! אמן.